

UDK 801.313(497.5 Pašman)(091) "1279/1355"

Rad primljen za tisak 29.06.2002.

Čakavska rič, Split, 2002, br. 1-2

Pregledni rad

Review

Recenzenti: *Vojmir Vinja, Vladimir Skračić*

Barbara Kolanović

Zadar

POVIJESNI ANTROPONIMI OTOKA PAŠMANA (1279. - 1355.)

Ovaj rad o historijskoj antroponimiji otoka Pašmana neće donijeti bitne novine onima koji su upoznati s poviješću naših otoka i s općim antroponimijskim zakonitostima. Ovim prilogom pokušavam na temelju jezičnih kriterija klasificirati imena ljudi koja su se našla zabilježena u periodu od 1279. do 1355. godine. Taj smo period odabrali iz vrlo praktičnog razloga. Naime, Zadarski povijesni arhiv izdao je bilježničke zapise zadarskih bilježnika koji su u tom periodu djelovali u Zadru te ih na taj način približio javnosti na najdostupniji način.

Rad čini 5 pojedinačnih cjelina, a to su:

1. Povijesni pregled, 2. Tvorbeni obrasci osobnih imena, 3. Porijeklo osobnih imena, 4. Zaključak, 5. Izvori.

Ključne riječi: *Pašman, hipokoristik, ime, hrvatski, osnova, nastavak*

1. Povijesni pregled

Pašman je drugi po veličini otok u zadarskoj skupini otoka i sva se njegova naselja nalaze na sjeveroistočnoj obali. Ta obala je povoljnija za naseljavanje i bogatija obradivim površinama od južne otočke strane koja je strma i čija je obalna crta vrlo uska, osim toga okrenuta je prema gradu i Pašmanskom kanalu.

Stoljećima je život na otoku zavisio od situacije na kopnu, naročito u moćnim regionalnim središtima kakvi su bili (i jesu) Biograd i Zadar.

Potvrđeno je da je Pašman bio naseljen još u ilirsko-predrimskom periodu te u antici. Tada još uvijek nije bilo značajnijeg naselja na otoku. Tek se dolaskom hrvatskog stanovništva počinju stvarati jezgre budućih naselja od kojih su neka (Pašman, Tkon, Banj) naslijedila od bivših stanovnika, Romana, i svoja imena. Car Konstantin Porfirogenet završavajući opis bizantskog temata Dalmacije, kojem

je Zadar bio centar, nabraja sve otoke što se u Jadranskom moru pružaju od Beneventa, a među kojima je prema mišljenju povjesničara i Pašman, ali ga svrstava u nenaseljene otoke. Nije točno, međutim, da na otoku nije bilo stanovnika, nego da ti stanovnici nisu bili patriciji, plemenito pučanstvo, već samo njihovi podložnici, kmetovi “o kojima srednjovjekovna historija nigdje ne vodi brigu.”¹ Prema dosadašnjim podacima pojedina se mjesta, kao lokaliteti na otoku, javljaju sljedećim redom: 950. godine. Tkon, 990. Pašman, 1067. Nevidane, 1265. Banj, 1284. Dobropoljana, 1309. Barotul, 1343. Mrljane, nakon 1392. Kraj², 1446. Ždrelac, 1472. Punta Pašman³.

Na osnovi dokumenata, darovnica, testamenata i kupoprodajnih ugovora jasno je da su Zadranj posjedovali znatan dio obradivih površina na otoku, što su pouzdane potvrde da je otok pripadao zadarskom ageru, kako tvrdi i bizantski car, kao što je pouzdano i to da je bio u sklopu zadarske biskupije⁴.

Pod izravnu vlast Bizanta Pašman, kao i cijela Dalmacija, dolaze sredinom 10. stoljeća, a nakon što je Stjepan Držislav dobio na upravu temat Dalmaciju, dolazi Pašman po drugi put (nakon Tomislava) u sastav hrvatske države. Nakon poraza hrvatskog brodovlja upravo pred samim otokom, predali su se stanovnici Biograda 9. svibnja 1000. godine mletačkom duždu koji je već bio pokorio Krk, Osor, Rab, Zadar, Trogir i Split. Zajedno s ostalim gradovima i otocima Dalmacije i Pašman tada, po prvi put, dolazi pod mletačku vlast. Oko 1050. godine osnovana je biogradska biskupija pod čiju je jurisdikciju pripao i Pašman, od tada odvojen od zadarske biskupije. Tako je i hrvatska biogradska biskupija stekla pravo na svoje posjede na otoku. Tijekom 12. stoljeća Pašman je još jednom pripao Hrvatskoj i ponovo Veneciji kada nakon razaranja Biograda, 1125. godine, Mlečani postaju nesmetani gospodari Pašmanskog kanala.

Do 1279. g., kada prema spisima zadarskih bilježnika počinjemo pratiti imena stanovnika otoka Pašmana, na nj se sklanjaju mnogi stanovnici razorenih gradova

¹ Petar Skok, *Slavenstvo i romanstvo na jadranskim otocima*, JAZU, Zagreb, 1950. str. 134.

² Godine 1392. podignut je na lokalitetu zvanom Kraj franjevački samostan s crkvom uz koji se kasnije razvilo naselje. Kraj je oduvijek pripadao pašmanskoj župi, a i danas je zaselak Pašmana (vidi notu 3).

³ V. Eduard Peričić, “Presjek kroz povijest otoka Pašmana“, *Pašmanski zbornik*, Filozofski fakultet u Zadru, Zadar, 1987. str. 109.-128.

⁴ U prilog tome govori činjenica da je zadarski biskup Donat 7. kolovoza 806. godine posvetio župnu crkvu u Pašmanu te na taj način izvršio jurisdikciju na otoku koji pripada njegovoj biskupiji.

Zadra i Biograda, a benediktinci Opatije sv. Kuzme i Damjana nastoje očuvati hrvatski identitet. Trinaesto je stoljeće bilo vrlo ratoborno, a u doba kada završavamo naš popis, 1355. godine, Pašman su, i samu Opatiju sv. Kuzme i Damjana, opustošili i uništili Mlečani jer je tkonski samostan, i njegova utvrda Ćokovac, imao značajnu ulogu u podržavanju Ludovika I Anžuvinca u njegovu nastojanju da samostan oduzme Mlečanima.

Na otoku su najveći dio posjeda uživali plemići, građani i crkvene ustanove u Zadru i Biogradu; imali su tamo obradive površine, vinograde, maslinike, šume, vrtove i solane⁵. Iz toga jasno proizlazi da stanovnici otoka još uvijek nisu bili posjednici zemalja i dobara na otoku, već samo nadničari, zakupci ili kmetovi za gospodu. Na otoku se još i danas može čuti da je nečiji otac bio kmet nekom posjedniku iz Grada, ili čak lokalnim kulacima. To navodimo kako bismo opravdali iznimno mali broj zabilježenih imena stanovnika otoka u spisima bilježnika. U četiri sveska spisa što su ih napisali zadarski bilježnici, Henrik i Cresta Tarallo 1279.-1308., Ivan Qualis i Nikola pok. Gerarda iz Padove 1296.-1337., Franjo Manfredi de Surdis iz Piacenze 1349.-1350. i Andrija pok. Petra iz Cantua, a izdao Zadarski državni arhiv, samo se u 20 članaka (predmeta) izrijeком navodi da su ti i ti ljudi stanovnici otoka ili nekog od mjesta na otoku Pašmanu. Naime, broj stanovnika ionako nije bio velik⁶ te su njihova imena bilježena samo u slučajevima kada se dokument izravno njih i ticao kao u slučaju testamenata, zakupa terena ili naplate dugovanja, a ne kada se govorilo o vlasništvu nad zemljom i njenim granicama jer su se tada navodila imena posjednika, tj. plemstva i građanstva koje je bilo stanovništvo Zadra ili samostana i koje je svoje posjede imalo na otoku.

2. Tvorbeni obrazac osobnih imena

U ispravama iz 13. i 14. st. koje se odnose na Pašman pobrojili smo 57 osobnih imena i njihovih varijanti, od čega 11 ženskih.

Ženska osobna imena:

Bogdana, Bosini, Dissa, Dragoslaua, Draga, Marussa, Pribe, Prifca, Radda, Resti, Streia

⁵ V. T. Smičiklas, *Codex diplomaticus*, II, Zagreb, 1904.; *Spisi zadarskih bilježnika*, 4 sveska u izdanju Državnog arhiva u Zadru, Zadar, 1959., 1969., 1977., 2001.

⁶ Prvi pouzdani podaci o broju stanovnika na zadarskim otocima potječu tek iz godine 1527. kad je gradski kapitan Zadra Zaharija Vallaresso dao izvršiti popis.

Od muških se imena spominju:

Balse, Barthchi, Bogdanus, Collano/Collanus, Cossevig, Cressulus, Damiano, Desaça, Designe, Dragos, Dragoscio, Dragoslauo, Dragy, Drassine, Drochinig, Druschi/Drusine, Elya, Georgius, Grisolo, Grissani, Iacobus, Iohannes, Iurgio, Marinus, Milohcha, Petro, Pribaz, Pribislavus, Priuoslavi, Radcho, Radoni, Rados, Radosclavus, Radouano, Radune, Rilisi, Ruya, Scocigna, Stanoy, Stansi, Stephani, Stoyanus, Streia, Teodorus, Tolsa, Ugrino, Uitcho/Vitcho/ Vitico.

Ženska su imena sva hrvatska, osim, eventualno, *Marussa* koje je pohrvaćeno od imena Mara tj. Maria, ali s hrvatskim hipokorističkim nastavkom *-uša*, pa je to tzv. hibridno ime koje narod prepoznaje kao domaće.

Muška imena mogu se podijeliti po svojoj jezičnoj pripadnosti u trenutku analize na:

1. hrvatska (narodna): *Balsa, Bartchi, Bogdanus, Desaça, Dragos, Dragoscio, Dragoslauo, Dragy, Drassine, Drocinig, Druschi/Drusine, Milohcha, Pribaz, Pribislavus, Priuoslavi, Radcho, Radoni, Rados, Radosclavus, Radouano, Radune, Ruya, Scocigna, Stanoy, Stansi, Stoyanus*

2. svetačka pohrvaćena: *Collanus, Cressulus, Grisolo, Grissani, Iurgio, Tolsa, Uitcho/Vitcho/ Vitico*

3. svetačka nepohrvaćena: *Damiano, Elya, Georgius, Iacobus, Iohannes, Marinus, Petro, Stephani, Teodorus, Ugrino.*

4. nejasno: *Rilisi*

Složena se imena najčešće pokraćuju te se od njih tvore hipokoristički, deminutivni i augmentativni oblici imena, a kako su to neslužbeni oblici imena koji se u obitelji daju od milja sa znatnom mjerom sigurnosti odražavaju njezino jezično stanje. Kršćanska imena podliježu na hrvatskom teritoriju u okolici Zadra hipokorističkoj tvorbi već od prvog nam poznatog vremena npr. Heleniza, soror Godemiri u ispravi iz 1029; Juriza Zudoniz 1184. g. itd.⁷

Sva ženska imena imaju hrvatske nastavke⁸.

⁷ Vesna Jakić-Cestarić, "Etnički odnosi u srednovjekovnom Zadru prema analizi osobnih imena", *Radovi zavoda za povijesne znanosti u Zadru* 19, Zadar, 1972. str. 138.

⁸ Vidi u pregledu romanskih i slavenskih nastavaka u: Vesna Jakić-Cestarić, Zadar, 1972. str. 137.

Nastavci za ženski rod su: *-a, -i, -ia* (vidi objašnjenje dolje), *-uša, -slava, -e*.

Hrvatska ženska imena s nastavkom *-a* gotovo su odreda hipokoristici jer nastaju kada se od složenog slavenskog, odnosno hrvatskog osobnog imena upotrijebi samo prvi sastavni dio (**Bosa, Dissa, Draga, Radda...**). Takva se imena smatraju hipokoristicima u odnosu na složena slavenska imena **Bogdana, Dragoslaua**⁹.

Nastavci za muški rod različitog su podrijetla.

- hrvatski: *-a, -ac, -an, -ča, -oš, -i, -ina, -inja, -ko, -slav, -ić, -oj, -on*

- romanski: *-anus, -ulus, -io, -lo*

Budući da je jezik dokumenta bio latinski, imena su zapisana po pravilima latinske nominalne deklinacije i imaju nastavke *-us/a* za N, *-i* za G, *-o* za D, *-um/-am* za A itd. (*Petro, Marinus, Stephani* i sl.), ali su ona po etimologiji hrvatska ili pak pohrvaćena i prihvaćena.

Već se u XII. stoljeću neka tipična stara imena ne javljaju u dokumentima u svome punom obliku, nego samo u hrvatskom hipokorističkom. Tako ne nalazimo zapisano *Prestantius*, nego samo *Preste*. *Vitus* je gotovo isključivo zapisan kao *Vite, Vitaza, Bite, Bitessa*.

Hrvatski hipokoristički oblik romansko-kršćanskih imena bio je njihov govorni oblik, a latinski oblik tih imena, koji se u dokumentima najviše susreće, samo je u skladu s latinskim jezikom dokumenta¹⁰.

U vezi s tim Tomo Maretić kaže da u narodna imena spadaju i tuđa koja su u narodu obična. To nam potvrđuje i Vesna Jakić-Cestarić tvrdeći da se na otoku od 11. prema 13. stoljeću uočava brojčani rast hrvatskih antroponima¹¹. No, moglo je biti i toga da je pisar ime od hipokorističkog romanskog ili hrvatskog oblika svodio na njegov osnovni latinski oblik. Određivanje etničke pripadnosti na osnovi antroponima nije relevantan postupak jer imena koja susrećemo zapisana ne mogu biti siguran etnički znak upravo i iz razloga koje smo gore naveli.

Nasljednosti imena kod pučana vjerojatno nije ni bilo. Ali sam brojčani odnos romanskih i hrvatskih oblika imena govori u prilog hrvatskim (narodnim) oblicima.

⁹ V. Vesna Jakić-Cestarić, "Ženska osobna imena u XII. stoljeću – odraz i rezultanta predhodnih simbiotskih procesa u gradu i porijekla novijih doseljenika", *Radovi zavoda za povijesne znanosti u Zadru* 24, Zadar, 1977.

¹⁰ V. Jakić-Cestarić, 1972, str.142.

¹¹ Vesna Jakić-Cestarić, "Antroponimijska analiza isprave zadarskog priora Andrije s početka X. stoljeća", *Onomastica jugoslavica* 6, Zagreb, 1976.

3. Porijeklo imena

Balsa (hrv.) po Maretiću: Balislav, Bratoljub *balo*, hipok. od brat ili

(kr.) Basilius < Blasius < Balsa < Blaž ?;

s ovom se prvom Maretićevom tvrdnjom poklapa i ona Šimundićeva da je Balsa < Balislav > Bajislav (j < l), međutim, Šimundić smatra da je to od semantema bajati, raspravljati;

po Skoku: (kr.) Baltasar (lt > dt) Baldasar; hipokoristici na *-e* i *-o*; Gen. *-eta*; Balde, Baldo, prezime Bald-ić, Baltazar-ić

Bartchi (kr.) hipok. od Bartholomeus; u Zadru već 1289. kao deminutiv od Bartholomeus imamo Barte, Barthe (Jeriček);

(hrv.) Bratko, G -ki (-chi)? - u Skokovu Etimološkom rječniku nema potvrde za ovu tvrdnju

Bogdanum / Bogdana složeno ime “a deo datus/a deo data“ (Maretić).

Muško osobno ime, potvrđeno vrlo rano u dalmatinskim gradovima. Njegov je hipokoristik Bogde. Ime je kršćansko i teoforično. Davalo se prvobitno zacijelo djetetu koje su roditelji dugo željeli pa im ga je napokon *Bog dao*. Prevedenica je od Deodatus (Daudet, Deusdéd, Donadieu, Deodat, Dieudonné). Sve su to prevedenice od hebrejskog Ionathan ‘dar božji’. Druga varijanta te prevedenice je Božidar čiji je hipokoristik Božo. Tendenciju prevođenja hebrejskih teoforičnih imena započinju afrički kršćani koji prema njima *stvaraju Deo gratias, quod vult deus, Habet deus, Deum habet*. (Skok, ERHSJ 1, str. 182, s. v. Bogdan).

Bosini (hrv.) Bosa?, hipok. od Bosna tj. Božna; (prema grafiji u 11. st, *s* za *ž*).

Collanus (kr.) nesloženo od Constantinus (Maretić);

Skok: hipokoristik od Nikola nastao aferezom prvog sloga *kola*, Kole, Kolica (Coliça seu Nicoleta, 1348, Zadar);

Roman Jelić navodi da je Kolan narodno ime jednako kao i imena: Bariša, Marača, Rade...

Cossevig (kr. + hrv.) hipok. od Cosse < Cassianus, zamjenska grafija *g* za *ć* u 13. st.;

po Maretiću Cossa možda može stajati kao deminutiv od Cosmas, kako kaže i Skok izjednačavajući Kozma i Kůzma i izvodeći iz njih hipokoristike Kuše ili Kože (Zadar)

Cressulus (kr.) Chrysogonus < Cresce (V. Jakić-Cestarić, 1972. str. 113);

Skok: Krsogon = Krševan = Krševalj; od grč. složenog imena 'u zlatu rođeni' preko dalmatsko-romanskoga. Hipokoristik s naglašenim lat. deminutivnim sufiksom *-ulus* dobro je potvrđen u dalmatinskim gradovima u srednjem vijeku. Očovalo se do danas kao prezime Grižogono (Zadar) i Kršul;

hipokoristik + *ul* od hrv. Krešimir tj. od starog oblika Kresimiú što je složeno od imp. *kresti, kresiti, 'iskriti', 'buditi'* i mir.

Cressule (kr.) isto kao gore, s tim da bi nastavak *-e* mogao biti nominativni za deminutivno značenje kao u jare, pile... (Maretić)

Damian (grč.) od osnove imena grčke božice Domie; lat. Damianus u vezi sa svetim Kuzmom i Damjanom, gdje je Damjan kršćanski mučenik za cara Dioklecijana

Desača, Designa (hrv.) hipokoristik osnove *desim* ('desiti se') koji igra jaku ulogu u antroponimiji; kao u složenici Desibrat, Desimir, Desislav + hrv. hipok. nastavci *-ača, -inja*

Dessa (hrv.) čitaj: Deša, *ss* za *š* u 12. i 13. st.; ovdje kao muško ime iste osnove kao gore, ali može biti i žensko kao hipok. od Desislava, Desanka, Desivoja, Desimira itd.

Dissa (hrv.) isto kao Dessa, ali je fonem /e/ (jat) u zadarskim dokumentima iskazan grafemom *e*, a u 13. st. i grafemom *i*

Dragos, Dragoscio, Dragi, Drassina (hrv.) muški hipokoristici od osnove *drag*, 'velike cijene', 'miao'; u antroponimiji veoma čest od najstarijih vremena kao prvi ili drugi element dvočlanih starih imena kao i u hipokoristicima izvedenim od njih: Dragomir, Dragoslav, Miodrag, Drago, Dragutin, Dragoš, Dražoje, Dragan, Predrag itd. i sva ženska osobna imena;

ovdje s hrv. nastavcima *-oš, -i, -ina*; grafija *ss* u imenu Drassina stoji za *ž* (kao u 13. st.)

Draga (hrv.) ženski hipokoristik od osnove *drag*

Dragoslauo/Dragoslaua (hrv.) Maretić ih svrstava u složena imena od osnove *slava*, ali dalje navodi: *U slovenskim jezicima kao i u drugim srodnima stoji u prvom dijelu složenih riječi ili osnova ili gotov oblik.*¹²

Drocinig nejasno, ali svakako hrv. hipok. nastavak *-ić*

¹² Tomo Maretić, "Narodna imena...", I, str. 108

Druschi/Drusine (hrv.) Druško, Družina, hrv. osnova *drugi*, prilog sa sufiksom *-eš, -š* = *druš* (sjeverna Dalmacija) + nastavci *-ko, -ina*; grafija *s, sc* za *ž* u 12. i 13. st.

Elya (heb.) vlastito ime od osnove *eli*, ‘bog’; latinska varijanta Elias, slavizira se u Ilija

Georgius (lat.) od grč. Gregorios ‘koji je oprezan’, od grč. *grégoros* ‘oprezan’; često stoji za pohrvaćeno *Jure*.¹³ Kod ovog konkretnog primjera imamo zabilježeno i prezime Martinig što stoji za Martinić, dakle pohrvaćeni hipokoristik priimak; 1353. godine kada je zapisan, mogao je već biti i prezime; isto kao Georgius objašnjavaju se i zapisani oblici

Iacobus za Jakov (lat.) Iacobus preko grčkog Iakobos od hebrejskog imena koje znači ‘koji slijedi Yahvinu petu’, ‘trag’

Iohannes za Ivana, (lat.) Iohannes preko grčkog Iochannes od hebrejskog imena koje znači ‘Bog je milostiv’

Grisolo/Grissanus (kr.) osnova od Gregorius ili od Chrisogonus po Maretiću. Brojni su pučki oblici prema lat. izgovoru *ē* (re > r): - Grgur, Grga, Grgo, Grte; od toga prezime Gržan i sl.

Iurgio (kr.) pohrvaćeno Georgius za Jure, Juraj; Georgius je od grč. Georgios ‘koji obrađuje zemlju’, od grč. *geōrgó*, ‘zemljodjelac’, ‘ratar’

Marin (lat.) od imenice *marinus* ‘mornar’ i latinskog vlastitog imena Marinus

Marussa (kr.) deminutiv hipokoristika Mara od Maria, tvoreno s hrvatskim nastavkom *-uša*; takva imena Jeriček naziva hibridnima

Milohcha (hrv.) hipokoristik od osnove *mio* kao u Milorad, Milodrag, Milotjeh, Milibrat + hrv. nastavak *-ča*

Pribislavus (hrv.) složeno ime od kojeg imamo i hrvatski hipokoristik

Pribaz (hrv.) s nastavkom *-ac*, i

Pribe (hrv.) od ženskog oblika imena Pribislava.

Priuoslauri (hrv.) složeno ime Prvoslav od kojeg vjerojatno i Prvoslava i njen hipokoristik Prvka pisano u dokumentima u genitivu kao

Prifche (hrv.)

Petro (lat.) Petrus što je prevedenica hebrejskog imena koje je značilo ‘stijena’, a u vezi sa Svetim Petrom; pohrvaćeno u Petar

¹³ V. str. 5-6.

Radoslavus (hrv.) složeno ime Radoslav od kojeg imamo hipokoristike kao što su i

Radcho, Rados (hrv.) s hrv. nastavkom *-oš* i žensko ime

Radda (hrv.) od ženskog oblika Radoslava

Radovan (hrv.) složeno ime hipokoristične osnove *rad* (pridjev) kao i ime:

Radonus (hrv.) Radoni, Radune

Resti (hrv.) je po Maretiću hrvatsko samotvorno ime od osnove *res* što dolazi od imenice *ures* ili glagola *resiti*; ili

hipokoristik od Restimir (Jeriček)

Ruya (hrv.) po Maretiću od osnove *rud*, 'rufus';

Skok ga ne navodi kao antroponim, ali kaže da je Rujac 'čovjek crvene kose' od *ruj* 1. biljka *Rhus cotynus*, 2. 'crvena ili žuta boja'

Rilisi sasvim nepoznato, ali Skok navodi apelativni hipokoristik *rito*, *dronjo*, aug. *riturina*, *dronjak*; Usporedi staroslavenski *ryti*, *ryja*, *rylo*; ukr. *ryty*; polj. *ryć*

Scocigna (hrv.) Skočinja s hipok. nastavkom *-inja* kao npr. u Drasina, Velcina i dr.

Stanoy, Stansi (hrv.) hipok. od složenog imena Stanislav, prvo tvoreno i od hrv. hipok. nastavka *-oj* kao i kod Radoy, Negoy i dr.

Stephan (lat.) Stephanus od grčke osnove *stephanos*, 'kruna', 'vijenac', a u vezi sa Svetim Stjepanom, prvomučenikom; ime se posvuda uočavalo u narodskom fonetskom obliku (Stjepan, Stevan, Šćepan, Ištvan, Etienne...)

Stoyanus /Stoyani (hrv.) hipok. od složenog imena Stojmir ili Stojiman s osnovom *stoj-* i hrv. hipok. nastavkom *-an*

Streia (hrv.) po Maretiću i Šimundiću žensko (i muško) ime, hipokoristik od imena Strezimir 'čuvaj mir'

Teodorus (grč.) od imena bizantskih svetaca, slavizira se u Božidar (v. Bogdan)

Tolsa (kr.?) možda u vezi s Teodorus kao njegov hipokoristik tvoren s hrv. nastavkom *-ša*

Ugrino (rom.) romanizirani etnonim, od Omgor, stari naziv za Mađara; složeno od broja *on* 'jedanaest' i *Ugor*, skupni naziv svih ugarskih plemena (kojih je bilo 11)

Uitcho, Vitcho, Vitico (lat.) hipok. od latinskog imena Vitus s hipok. nastavkom *-ko*;

po Šimundiću (hrv.) hipok. od Vitomil od psl. *vitъ*, ‘gospodar’ i pridjeva *mil*, *mio*

4. Zaključak

Sva obrađena imena načelno su hrvatska, tj. prihvaćena su u korpusu hrvatskog jezika. Zašto samo načelno? Naime, nedvojbeno je da su 33 imena hrvatska i to dvosložna ili njihovi hipokoristici, npr. Prvoslav, Dragoš i sl. Od ostalih imena za njih 8 nemamo jasnu potvrdu ili su pak tumačenja o njihovu podrijetlu suprotstavljena kao npr. za ime Cressulus ili Collanus. U svom latinskom obliku zapisano je 12 imena i ona su sama latinskoga ili grčkog podrijetla. Međutim, njihov zapisani oblik nije mjerilo njihova uporabnog oblika kako smo već ranije isticali. Unutar tog zbroja od 20 imena njih 5 tvoreno je sa hrvatskim hipokorističkim nastavcima što nam samo potvrđuje da su bila prihvaćena kao domaća. Takva su imena Tolsa, Drocinig i druga.

5. Izvori

5.1. Mirko Zjačić, *Spisi zadarskih bilježnika Henrika i Creste Tarallo 1279.-1308.* Zadar, 1959.

(55) ... tibi namque **Dragoscio**, filio **Radoni**..... (Henrik Tarallo)

(231), 25. ožujka 1290.

...ego **Milohcha**, filius condam **Priuoslauri**, habitator in Pescemano,... Pribe uxoris mee,... quidem Chalic et Radoslao fratribus, filiis Dragouanni, habitatoribus Jadrensibus...

(278), 21. svibnja 1290.

... **Iohannes**, filius condam **Designa**, de Arbo, habitator in insula Bagno,... a te domina Angelera, relicta condam Damiani de Miligosto,...

(13), 23. srpnja 1289.

tibi quidem **Dragoscio**, filio **Radune**, habitatori ad Bagno,...

(72) ...**Ruya**, filius condam **Dragy**, habitator in Pestemana insula,... dono et uendo uobis **Radcho**, filio... habitatori in Pestemano et eius fratribus **Iurgio**, **Dragoslao** et **Uitcho**,...

(139) ...ego quidem **Dessa Nouachouig**¹⁴, habitator in insula Pestemana,... a te Barthe, condam Grisogoni de Mauro Iadratino...

5.2. Mirko Zjačić i Jakov Stipišić, *Spisi zadarskih bilježnika Ivana Qualis i Nikole pok. Ivana Gerarda iz Padove 1296. - 1337.*, Zadar, 1969.

(8), 11. siječnja 1297.

..., filius condam **Rilisi**, habitator in insula Dobropolane..., in quo dimitto meos (fideicomissarios **Raddam**, filiam) condam **Bosini**, vxorem meam dilectam et Bogdanum, filium meum... Primo confiteor ..... anus condam filius meus, **Dragos, Desaçã, Dragoslaua et Streia**...

(30), 4. studenoga 1298.

... Ego quidem **Scocigna**, filius condam **Resti**, habitator in insula Pescumani,... constituo **Marussam**, dilectam uxorem meum,.... relinquo **Radouano et Prifche**, eius uxori,...

(139), 15. siječnja 1318.

..., et transcribo tibi **Iurgio Tisimerich**, habitatori in insula Peschumani...

5.3. Jakov Stipišić, *Spisi zadarskog bilježnika Franje Manfreda de Surdis iz Piacenze 1349. - 1350.*, Zadar, 1977.

(89), 9. siječnja 1350.

Ibique Cecilia, uxor condam Iuani de Scherbas de Jadra, filia condam Desse Rubei, sponte et ex certa scientia locauit **Vitico** condam **Drusine**, qui stat in insula Pestumani presenti et recipienti circa nouen...

5.4. Robert Leljak, *Bilježnički zapisi 1353. - 1355. Andrije pok. Petra iz Cantua*, Državni arhiv u Zadru, 2001.

(87), 18. travnja 1353.

Pribislaus condam **Radosclavi** de insula Bagni, ... distribuendos per **Radovanum Carnovig** et **Georgium Martinig**, insulanos Bagni, ... **Bogdana**, uxor sua legitima, ... **Dissam**, filiam suam legitimam, natam ex **Draga** olim uxore sua, et **Iacobum**, filium suum legitimum ac filium dicte Bogdane, ... in domo habitationis mei notarii, presentibus **Collano** sartore, condam **Petri** et **Pribaz** condam **Barthchi**, habitatoribus insule Bagni,...

¹⁴ Prezimena (priimci) Nouachouig, Tisimerich te nadimak Quadrada, koji se spominju u izvorima, nisu predmet obrade.

(249), 23. ožujka 1354.

Cressulus, filius condam **Drochinig** de insula de Bagno, ...in perpetuum **Petro** et **Ugrino**, fratribus, filiis condam **Stoyani**, habitatoribus in insulam Pischumani...

(264), 18. travnja 1354.

tradidit **Cressule** condam **Grissani** de insula Bagni...

(343), 28. kolovoza 1354.

Don Tolsa,.... in perpetuum **Collano dicto Quadrada**, filio condam **Petri** de insula predicta Bagni...

(246), 11. ožujka 1354.

Stanoy condam **Cossevig** de Postumano,.... **Stephani** et **Grisolo** condam **Druschi** de Neveyano, ...

(59), 15. srpnja 1353.

Damiano, filio condam **Elye** de Navigiano...

(113), 6. listopada 1353.

Rados, salinarius, filius condam **Stansi** de Pischumano, ...

(180), 14. siječnja 1354.

Ser **Marinus**, filius condam **Teodori de Fimiato**, civis Iadre, nunc habitans in insula Pischimani,...

(210), 16. veljače 1354.

Radosclavus condam **Balse** de insula Piscumani...

(226), 26. veljače 1354.

Collanus, sartor dictus **Quatrarius** de insula Piscumani ad Sanctum Lucatum...

(331), 26. srpnja 1354.

Vitcho condam **Drassine** de Pischumano,.... de borrea terra Barthi de Slorantis,...

Bibliografija

Mirko Zjačić, *Spisi zadarskih bilježnika Henrika i Creste Tarallo 1279.-1308.*

Državni arhiv u Zadru, Zadar, 1959.

Mirko Zjačić i Jakov Stipišić, *Spisi zadarskih bilježnika Ivana Qualisa i Nikole pok. Ivana Gerarda iz Padove 1296. - 1337.* Državni arhiv u Zadru, Zadar, 1969.

Jakov Stipišić, *Spisi zadarskog bilježnika Franje Manfreda de Surdis iz Piacenze 1349. - 1350.* Državni arhiv u Zadru, Zadar, 1977.

- Robert Leljak, *Bilježnički zapisi 1353.-1355. Andrije pok. Petra iz Cantua*, Državni arhiv u Zadru, 2001.
- Vesna Jakić-Cestarić, "Etnički odnosi u srednovjekovnom Zadru prema analizi osobnih imena", *Radovi zavoda za povijesne znanosti u Zadru* 19, Zadar, 1972.
- Vesna Jakić-Cestarić, "Ženska osobna imena i hrvatski udio u etnosimbiotskim procesima u Zadru do kraja XII. stoljeća", *Radovi zavoda za povijesne znanosti u Zadru* 21, Zadar, 1974.
- Vesna Jakić-Cestarić, "Ženska osobna imena u XII. stoljeću – odraz i rezultanta predhodnih simbiotskih procesa u gradu i porijekla novijih doseljenika", *Radovi zavoda za povijesne znanosti u Zadru* 24, Zadar, 1977.
- Vesna Jakić-Cestarić, "Antroponimijska analiza isprave zadarskog priora Andrije s početka X. stoljeća", *Onomastica jugoslavica* 6, Zagreb, 1976.
- Petar Skok, *Slavenstvo i romanstvo na jadranskim otocima*, JAZU, Zagreb, 1950.
- Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskog ili srpskog jezika* 1-4, (ERSHJ), JAZU, Zagreb, 1971. – 1974.
- Eduard Peričić, "Presjek kroz povijest otoka Pašmana", *Pašmanski zbornik*, Filozofski fakultet u Zadru, Zadar, 1987.
- Roman Jelić, "Stanovništvo zadarskih otoka 1608. godine", *Zbornik Zadarsko otočje*, Narodni muzej Zadar, Zadar, 1975.
- Tomo Maretić, "O narodnim imenima i prezimenima u Hrvata i Srba", *Radovi JAZU* 81 – 82, Zagreb, 1886.
- Konstantin Jireček, "Romani u gradovima Dalmacije tokom srednjega veka", *Zbornik Konstantina Jirečeka*, SANU, Beograd, 1962.
- Mate Šimundić, *Rječnik osobnih imena*, Nakladni zavod Matice hrvatske, Zagreb, 1988.
- Emidio De Felice, *Dizionario dei nomi italiani*, Mondadori, Milano, 1997.
- Emidio De Felice, *Dizionario dei cognomi italiani*, Mondadori, Milano, 1997.

Gli antroponimi storici dell'isola di Pašman (1279-1355.)

R i a s u n t o

Questo studio presenta un breve compendio degli antroponimi dell'isola di Pašman registrati negli atti dei notai attivi a Zara dal 1279 al 1355. Questi atti notarili sono stati pubblicati dall'Archivio Statale di Zara in 4 volumi, nel periodo dal 1959 al 2001, rendendoli così accessibili al largo pubblico. I nomi sono suddivisi secondo la loro origine e la formazione in croati, croatizzati-di santi e non croatizzati-di santi. Il nome *Rilisi* è rimasto non chiarito quanto a origine e motivazione diretta.

L'analisi, fondata sui lavori di Vesna Jakić-Cestarić, ha dimostrato che tutti i nomi, senza riguardo per la forma scritta, sono attestati nel corpus della lingua croata.

Parole chiave: Pašman, ipocoristico, nome, croato, tema, desinenza

Historical anthroponyms of the island of Pašman (1279-1355)

S u m m a r y

The work gives a survey of the anthroponyms from the island of Pašman found in documents of notaries who worked in Zadar from 1279 to 1355. The National Archives issued these documents in 4 volumes during the period between 1959 and 2001, and has made them accessible to the public. Names are classified, according to their origin and formation, as Croatian, saintly-Croatised and saintly-non-Croatised. The name *Rilisi* has remained unclear by its origin and indirect motivation. Basing the analysis on the works of Vesna Jakić-Cestarić, it has been determined that almost all names, regardless their written form, were accepted in the corpus of the Croatian language.

Key words: Pašman, hypocoristic, name, Croatian, basis, ending

Podaci o autoru:

Barbara Kolanović, znanstveni novak na odsjeku za francuski jezik i književnost Filozofskog fakulteta u Zadru, Obala kralja Petra Krešimira IV, br. 5; kućna adresa: ul. biskupa Jurja Divnića 1, 23000 Zadar, tel. 023 250 784